5.11.2026

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Viite Vastaselityspyyntönne 2.10.2026

Vastaselitys

Asia Vastaselitys hallinto-oikeuden asiassa 1204/2026

Valituksenalainen päätös

Lapin hyvinvointialueen aluevaltuusto 18.5.2026 § 32

Asian tausta

Lapin hyvinvointialueen aluehallitus on antanut lausuntonsa Tornion kaupungin valitukseen aluevaltuuston päätöksestä 18.5.2026 § 32. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on varannut Tornion kaupungille tilaisuuden lausua aluehallituksen lausunnosta. Vastaselityspyynnön mukana on toimitettu aluehallituksen Kemin kaupungin valituksen johdosta antama lausunto, joka on huomioitu Tornion kaupungin vastaselityksessä.
Tornion kaupunginhallitus viittaa valituksessa esittämäänsä ja lausuu lausuntojen johdosta seuraavaa.

Täytäntöönpanokieltovaatimus

Tornion kaupunki uudistaa jo valituksessaan tekemänsä vaatimuksen valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä ja keskeyttämisestä. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on välipäätöksellään 9.7.2026 hylännyt Tornion kaupungin ja muiden valittajien ko. vaatimukset. Perusteluissa on todettu, että Lapin hyvinvointialue on ilmoittanut hallinto-oikeudelle täytäntöönpanotoimien alkavan aikaisintaan 1.1.2027. Hallinto-oikeus on todennut, että täytäntöönpanon kieltäminen ei asian käsittelyn tässä vaiheessa ole tarpeen.

Sittemmin on ilmennyt, että päätöksen täytäntöönpano on täydessä käynnissä. Lapin hyvinvointialueen aluehallituksen päätöksestä 19.10.2026 § 397 ilmenee, että Länsi-Pohjan keskussairaalan profiilinmuutos on päätetty laittaa täytäntöön vastoin Lapin hyvinvointialueen hallinto-oikeudelle antamaa tietoa täytäntöönpanon alkamisesta aikaisintaan 1.1.2027. Täten jo aloitettu täytäntöönpano tekee muutoksenhaun asiassa hyödyttömäksi ja on näin ollen lainvastaista.

Perustuslain 19 §:n 3 momenttiin ja 7 §:n 1 momenttiin perustuva valitusperuste

Palvelujen saatavuuden yhdenvertaisuuden arvioinnissa on otettava huomioon alueelliset erikoispiirteet. Hyvinvointialue on viitannut Helsingin hallinto-oikeuden päätökseen. Siinä on ollut kyse HUS-yhtymän erikoissairaanhoidon palveluverkkopäätöksestä. HUS-yhtymän toiminta-alue on Uusimaa, joka on selvästi pienempi kuin Lapin hyvinvointialueen toiminta-alue eikä näin ollen lainkaan verrattavissa Lapin hyvinvointialueeseen. Lisäksi potilasturvallisuuden arvioinnissa on otettava huomioon vastaavat seikat. Potilasturvallisuutta ei voida vastaavalla tavalla turvata vain asianmukaisilla hoitoketjuilla verrattuna Länsi-Pohjan sairaalan palvelutarjontaan.

Hyvinvointialue on todennut lausunnossaan, että valituksessa esitetty vaihtoehtoinen malli olisi pelkästään tarkoituksenmukaisuusperuste. Edellä esitettyyn sekä kaikessa valituksessa esitettyyn nojaten on todettava, että kyseessä on nimenomaan laillisuusperuste.

Terveydenhuoltolain 8 §:ään ja potilasturvallisuuteen perustuva valitusperuste

Hyvinvointialue on esittänyt, että terveydenhuoltolakiin vuonna 2024 tehdyt sairaalaverkkosääntelyn muutokset muodostavat keskeisen oikeudellisen taustan nyt käsiteltävä oleville Länsi-Pohjan sairaalan profiilimuutokselle. Kaupunki kuitenkin toteaa, että terveydenhuoltolakiin tehdyt muutokset eivät ole velvoittaneet nyt käsiteltävänä olevan sairaalan profiilimuutokseen.

Tämänkin valitusperusteen osalta hyvinvointialue vetoaa siihen, että valituksessa esitetty on tehty tarkoituksenmukaisuus-, ei laillisuusperusteella. Kaupungilla on eri näkemys asiasta. Kaupunki vetoaa edelleen terveydenhuoltolain 8 §:n velvoitteisiin, toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Sote-järjestämislain (612/2021, muutoksin) 4 §:n mukaan hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen sisältyy, että palvelut ovat yhdenvertaisesti saatavilla, laadukkaita ja potilasturvallisia koko alueella. Lisäksi 8.2 §:n mukaan hyvinvointialueen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Potilaiden siirtotarpeen merkittävä kasvu aiheuttaa viiveitä hoidon saannissa ja vaarantaa potilaiden terveyttä ja henkeä.

Suurteollisuuden suuronnettomuustilanteita ja varautumista koskeva valitusperuste

Hyvinvointialue on vedonnut professori Ala-Kokon lausuntoon, jonka mukaan suuronnettomuuksissa kriittisten potilaiden osuus on hyvin pieni. Tämä on vahva yleistys; suuronnettomuudet ovat yksittäistapauksia ja vaikutukset ovat hyvinkin erilaisia tapauksittain. Kriittisten potilaiden kohdalla pienikin viive hoitoon pääsyssä ja hoidossa voi olla seurauksiltaan dramaattinen.

Terveydenhuoltolain päivystystä koskeviin säännöksiin perustuva valitusperuste

Hyvinvointialue on perustellut kantaansa Länsi-Pohjan sairaalan palveluprofiilin muutoksella. Tämä muutos aiheuttaa valituksessa todetun tilanteen, eli virka-ajan ulkopuolella ei olisi

sisätautilääkäriä saatavissa vuodeosastolle, eikä anestesialääkäriä päivystämässä, eikä mahdollisuutta siirtää nopeasti heikkenevää sisätautipotilasta tehovalvontaosastolle. Professori Ala-Kokon lausunnossaan esittämä ei takaa potilasturvallisuutta, mikäli aluevaltuuston päätös toteutetaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 4 §:ään ja 8 §:n 2 momenttiin perustuva valitusperuste

Hyvinvointialue on lausunnossaan todennut, että valituksenalaisella päätöksellä pyritään turvaamaan palvelujen saatavuus, laatu ja potilasturvallisuus koko hyvinvointialueen tasolla, ei heikentämään niitä. Tosiasiassa päätöksen vaikutus on kaikkia edellä mainittuja heikentävä. Tämänkin valitusperusteen osalta on todettava, että valituksessa esitetyt argumentit osoittavat kyseessä olevan nimenomaan laillisuus-, ei tarkoituksenmukaisuusperuste. Hyvinvointialue ei voi verhoutua järjestämislain taakse, kun tehty päätös tosiasiassa johtaa ilmeiseen yhdenvertaisuusongelmaan palveluiden saatavuudessa sekä potilasturvallisuuden vaarantumiseen.

Hallintolain 6 §:ään ja suhteellisuusperiaatteeseen perustuva valitusperuste

Länsi-Pohjan keskussairaalan osuus Lapin hyvinvointialueen budjetista on noin neljä prosenttia. Valituksenalaisella päätöksellä aiheutetut säästöt ja palvelutason heikennykset ovat räikeässä epäsuhdassa siihen, miten asukkaiden perusoikeudet heikkenevät tehtyjen päätösten myötä. Hyvinvointialue on vedonnut lausunnossaan palvelurakenteen muutostarpeeseen sekä hyvinvointialueen alijäämään. Nämä seikat eivät kuitenkaan oikeuta tekemään päätöstä, joka on suhteellisuusperiaatteen vastainen.

Hyvinvointialueen itsehallintoon ja arviointiryhmän toimivallan ylittämiseen perustuva valitusperuste

Tämän valitusperusteen osalta kaupunki uudistaa ydinviestinsä: Aluevaltuusto teki 30.3.2026 § 21 päätöksensä laillisen harkintavaltansa puitteissa tukeutuen mm. julkisesti saatavissa oleviin viranomaislähteisiin. Aluevaltuuston päätöksellä 18.5.2026 § 32 hyvinvointialue on tosiasiassa asetettu sitovasti noudattamaan arviointiryhmän toimenpide-ehdotusta, vaikka sille ei lainsäädännössä anneta tällaista sitovaa vaikutusta. Päätöksen valmistelu ja esittely perustui yksinomaan arviointiryhmän 23.4.2026 kannanottoon, ja päätösehdotuksen sisältö (vaihtoehto 2) on identtinen arviointiryhmän ehdotuksen kanssa. Aluevaltuuston edellä mainitulla tavalla todettu päätösvalta on käytännössä ohitettu ja päätös on tämän vuoksi lainvastaisena kumottava.

Päätöksen syntyjärjestystä koskeva valitusperuste

Hyvinvointialue on lausunnossaan esittänyt asiavirheelliseksi väitteen siitä, että aluehallituksen olisi tullut erikseen todeta jokin hyvinvointialuelain 101 §:ssä säädetty palauttamisen edellytys ja todennut, että hyvinvointialuelain 101 § ei perusta tällaista erillistä muotovaatimusta.

Aluehallitustakin sitoo viranomaistoiminnassaan hallintolaissa säädetyt ratkaisutoiminnalle asetetut vaatimukset, joihin lukeutuu päätöksen perustelemista koskeva säännös. Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätös on perusteltava, ja perusteluissa on ilmoitettava, mitkä

seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Hyvinvointialueen esittämä näkemys on virheellinen. Jos hyvinvointialueen omaksuma tulkinta hyväksytään, viranomainen voi jättää päätöksensä perustelematta, jos sovellettava säännös ei siihen edellytä. Hallintolain ollessa yleislaki sitä sovelletaan täydentävästi muiden säädösten rinnalla.

Aluevaltuusto on laillisesti voinut tehdä myös arviointiryhmän toimenpide-ehdotuksen vastaisen päätöksen. Aluehallitus ei ole omassa päätöksessään esittänyt perusteluita asian palauttamiselle, tai minkä vuoksi aluehallitus katsoo jonkin säännöksessä säädetyn palauttamisen edellytyksen olevan käsillä. Pelkästään se, että aluevaltuuston päätös on poikennut arviointiryhmän toimenpide-ehdotuksesta, ei tarkoita aluevaltuuston ylittäneen toimivaltansa, päätöksen syntyneen virheellisessä järjestyksessä tai päätöksen olevan muuten lainvastainen.

Valituksen devolutiivista vaikutusta koskeva valitusperuste

Hyvinvointialue on lausunnossaan todennut, että kaupungin esittämä tulkinta devolutiivisestä vaikutuksesta olisi liian pitkälle menevä. Valituksessa viitattu professori Mäenpään hallinto-oikeuden kommentaarissaan esittämä näkemys devolutiivisesta vaikutuksesta on varsin selkeä; asia voidaan tuoda uudelleen hallintoviranomaisen päätöksentekoon ainoastaan hallintolain 50 §:n mukaisena itseoikaisuna valituksen ollessa jo vireillä hallintotuomioistuimessa. Hyvinvointialue ei ole todennut asiaa uudelleen päätöksentekoon tuotaessa aiemman päätöksen sisältäneen asia- tai menettelyvirhettä, mikä on edellytys itseoikaisun tekemiselle.

Puutteellista selvitystä asian valmistelussa koskeva valitusperuste

Kaupunki on yhtä mieltä hyvinvointialueen kanssa siitä, että lainsäädäntö ei vaadi esitettäväksi sairaalan palveluprofiilia koskevan ratkaisun yhteydessä täydellisiä ja yksityiskohtaisia kustannuslaskelmia kaikista mahdollisista vaihtoehdoista. Laskelmien ja selvitysten tulee kuitenkin olla esitetty siten, etteivät ne ole tarkoitushakuisia tai jopa tosiasioita vääristeleviä.

Sekä arviointiryhmän 11.8.2025 kokouksessa käsitellyn selvityksen, että aluevaltuustossa 30.3.2026 esitetyn selvityksen on laatinut NHG. Kuitenkaan aluevaltuuston käytössä olleessa selvityksessä ei ole esitetty samaa tietoa Ouluun siirtyneiden TEP-potilaiden määrästä kuin arviointiryhmällä käytössä olleessa selvityksessä. Valinnanvapauden perusteella siirtyneiden potilaiden määrän voidaan katsoa olevan sellainen olennainen tieto, joka on voinut tai olisi voinut vaikuttaa asian käsittelyyn. Asian riittävä selvittäminen edellyttää sitä, että viranomainen hankkii sellaiset tiedot ja selvitykset, joilla se arvioi olevan merkitystä asian ratkaisemiselle. Tietojen merkityksellisyyttä tässä asiassa tukee se, että toimenpidekardiologiasta saatu kustannushyöty kumoutuu, mikäli siirtymä Oulun yliopistolliseen sairaalaan on 63 %:ia tai enemmän.

Edellä esitettyyn liittyen hyvinvointialue on lausunnossaan todennut, että aluevaltuuston toimivaltaan kuuluu arvioida, onko asian valmistelu ollut riittävää ja onko sille toimitettu asian ratkaisemiseksi tarpeellinen aineisto. Aluevaltuustolle ei ole esitetty kaikkia asiaan olennaisesti vaikuttavia tietoja ja näin ollen aluevaltuusto ei ole voinut perustellusti todeta asian valmistelun olleen riittävän perusteellisesti tehtyä.

Esteellisyyttä koskeva valitusperuste

Hyvinvointialue on väittänyt, ettei valituksesta ilmene, mikä hallintolain 27–29 §:ssä tarkoitettu konkreettinen esteellisyysperuste tässä asiassa täyttyisi. Kaupungin valituksessa on kuitenkin selkeästi vedottu esteellisyysväitteiden osalta hallintolaissa säädettyyn yleislausekejääviyteen (hallintolaki 28 § 1 momentti 7 kohta) ja lausuntojääviin toisen asteen jääviyden erityismuotona sekä arviointiryhmän jäsenten esteellisyyteen aluevaltuuston valituksenalaisen päätöksen käsittelyssä.

Arviointiryhmän jäsenenä toimiminen on sellainen sidonnaisuus, joka objektiivisesti tarkasteltuna vaarantaa luottamuksen hyvinvointialuejohtajan puolueettomuuteen. Hyvinvointialuejohtaja on osallistunut hyvinvointialueelle annettujen arviointiryhmän toimenpide-ehdotusten sekä kannanoton 23.4.2026 antamiseen. Hyvinvointialue on esittänyt, ettei hyvinvointialuejohtaja ole antanut lausuntojäävin synnyttävää lausuntoa. Näiltä osin kaupunki viittaa valituksessa lausumaansa. Arviointiryhmän 23.4.2026 antama kannanotto, jonka antamiseen hyvinvointialuejohtaja on arviointiryhmässä osallistunut, on ollut lausuntojäävin synnyttävä lausunto. Yleislausekkeen mukaisesti virkamies saattaa olla esteellinen esimerkiksi silloin, kun hän on ollut käsittelemässä samaa asiaa aikaisemmin alemmassa viranomaisessa tai hän on ollut antamassa asiasta lausuntoa toisen viranomaisen nimissä.

Vastaavalla tavalla aluehallituksen puheenjohtaja on pystynyt osallistumaan hyvinvointialueelle annettujen arviointiryhmän toimenpide-ehdotusten sekä kannanoton 23.4.2026 antamiseen pysyvänä asiantuntijana. Tämä on sellainen sidonnaisuus, joka objektiivisesti tarkasteltuna vaarantaa luottamuksen henkilön puolueettomuuteen.

Lisäksi kaupunki toteaa, että hallintolaissa ei tyhjentävästi määritellä syitä, jotka vaarantavat luottamuksen virkamiehen puolueettomuuteen siten, että siitä aiheutuu esteellisyys. Esteellisyys arvioidaan aina tapauskohtaisesti asiassa kulloinkin vaikuttavien tosiseikkojen perusteella.

Hyvinvointialue on lisäksi esittänyt, että arviointiryhmä on hyvinvointialuelaissa säädetty arviointimenettelyn toimija, johon nimetään lain nojalla myös hyvinvointialueen edustaja. Kaupunki ei tätä kiistä mutta huomauttaa, että hyvinvointialuelaissa ei määritellä, kenet hyvinvointialueen on nimettävä edustajaksi arviointiryhmään. Hyvinvointialueen on ollut esteellisyystilanteiden välttämiseksi mahdollista nimetä arviointiryhmään edustajakseen muu henkilö kuin hyvinvointialuejohtaja. Tämän vuoksi hyvinvointialueen esittämällä seikalla ei ole merkitystä esteellisyyden arvioinnissa.

Puutteellista kuulemista koskeva valitusperuste

Hyvinvointialueesta annetun lain 3 §:n mukaan hyvinvointialueen jäseniä ovat sekä hyvinvointialueen asukkaat, että sen kunnat. Hallintolain 11 §:ssä on toki oma määritelmänsä asianosaisuudelle. Kaupungin näkemys on, että näin laajasti hyvinvointialueen asukkaisiin ja kuntiin vaikuttavan päätöksen ollessa kyseessä, tulee kuuleminen järjestää asianmukaisesti. Valituksessa on tuotu lisäksi esiin NHG:n analyysin ja aluevaltuuston käsittelyssä esitetyn asiantuntijaraportin jättäminen kuulemisprosessin ulkopuolelle.

5.11.2026

Oikeudenkäyntikuluvaatimus

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaisesti osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan. Säännöksen 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Hyvinvointialueen vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta tulee hylätä perusteettomana. Valituksen tullessa hylätyksi kohtuutonta ei ole, että hyvinvointialue vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan. Kuluvastuun jakautumisen arvioinnissa kohtuuttomana ei ole pidettävä sitä, että viranomainen osana viranomaistoimintaansa laatii hallinto-oikeuden pyynnöstä lausunnon valituksen johdosta.

Hyvinvointialue on lausunnossaan usein viitannut Helsingin hallinto-oikeuden päätökseen 5.6.2026 (4040/2026). Kyseisessä päätöksessä oikeudenkäyntikulujen osalta on todettu, että asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että valittajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Kun erityisesti otetaan huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, ei ole kohtuutonta, että myös HUS-yhtymä vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan. Nyt kyseessä olevassa asiassa vallitsee kaupungin käsityksen mukaan vastaava oikeudellinen epäselvyys ja täten hyvinvointialueen tulee vastata omista oikeudenkäyntikuluistaan, mikäli valitus tulee hylätyksi. Lisäksi on otettava huomioon asian tärkeä merkitys kaupungille. Todettakoon lisäksi, että kaupunki ei ole vaatinut omien oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, vaikka valituksen laatimiseen on käytetty vähintään yhtä paljon työaikaa kuin hyvinvointialueella.

Toissijaisesti Tornion kaupunki katsoo, että mikäli hallinto-oikeus päätyy siihen ratkaisuun, että Tornion kaupungin tulisi korvata hyvinvointialueen oikeudenkäyntikuluja, kohtuulliset korvattavat kustannukset tulee määritellä kokonaisarvioinnin perusteella. Hyvinvointialue ei ole yksilöinyt oikeudenkäyntikulujen perusteita, eikä kaupungin siten ole mahdollista esittää käsitystään niistä. Hyvinvointialueen vaatimaa oikeudenkäyntikulujen määrää on kuitenkin pidettävänä liiallisena, koska asiassa ei ole käytetty ulkopuolista oikeudellista avustajaa ja valitukseen vastaaminen on tapahtunut viranomaisen omana työnä. Oikeudenkäyntikulujen määrää on pidettävä liiallisena myös siksi, että yli puolet lausunnosta koostuu tarpeettoman laajasta taustoituksesta ennen varsinaisiin valitusperusteisiin vastaamista**.** Hyvinvointialueen väite siitä, että Tornioin kaupungin valitus olisi poikkeuksellisen laaja ja sisältäisi huomattavassa määrin toistoa sekä useita oikeudellisesti kestämättömiä tai tosiasiapohjaltaan puutteellisia väitteitä, kiistetään perusteettomana. Asia on oikeudellisesti poikkeuksellisen laaja ja lain tulkinnaltaan epäselvä, joten kaikki valituksessa esitetty on ollut tarpeen ja oikeudellisesti perusteltua.

Tornion kaupunginhallitus